

Posudek vedoucího diplomové práce

Autorka: Bc. Denisa Kotroušová

Téma: Manželství osob stejného pohlaví z pohledu české právní úpravy a jejich navrhovaných změn

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Diplomová práce předložená k obhajobě Bc. Denisou Kotroušovou je zaměřena na problematiku uzavření manželství páry stejného pohlaví. Již na první pohled je zřejmé, že jde o téma značně aktuální. Prolomení odvěkého požadavku na uzavírání manželství pouze osobami různého pohlaví je v právních řádech evropských i mimoevropských zemích stále častější. Většinou jde přitom pouze o další stupeň ve vývoji, neb navazuje na dřívější uzákonění různých variant soužití osob téhož pohlaví. V České republice je tato problematika zatím námětem odborných diskuzí a legislativních návrhů bez finálních závěrů. Je však nepochybné, že jde o jedno z nejživějších témat rodinného práva, resp. úpravy statusových poměrů fyzických osob vůbec. Samotnou volbu tématu je tak třeba hodnotit jednoznačně pozitivně.

Hned na úvod je pak možné konstatovat, že jednoznačně pozitivní hodnocení si zaslouží i práce jako celek. Z výše uvedeného je patrné, že téma pro svoji novost nutně postrádá souvislejší zakotvení v odborné literatuře. Neexistuje tedy literární zdroj, o který by se mohla diplomantka opřít jak po stránce obsahové, tak při utváření systematiky výkladu. Autorka se však tohoto stavu nezalekla a ke zpracování své práce přistoupila s originalitou a notnou dávkou kreativity. Svou práci rozčlenila, pomineme-li *Úvod* a *Závěr*, do pěti vyvážených částí. Základem jejího výkladu je zhodnocení současné tuzemské úpravy a aktuálních návrhů, které by měly svěřovat k úpravě manželství osob stejného pohlaví, resp. k zamezení této možnosti. První partie je tedy nutně vstupní. Diplomantka se v ní vypořádává obecně s aktuální úpravou manželství a registrovaného partnerství. Je zřejmé, že oba instituty jsou klíčové pro další výklad o samotném manželství stejnopohlavním. V následující partii oba instituty porovnává. Zaměřuje se přitom na vznik a zánik obou statusových poměrů a srovnání práv a povinností manželů a registrovaných partnerů v oblasti osobní i majetkové. Nechybí ani samostatné kritické zhodnocení stávající úpravy, s jehož vyzněním nelze než souhlasit. Další část je zaměřena na aktuální novelu občanského zákoníku a Listiny základních práv a svobod. Právě tento materiál stojí ve středobodu zkoumání autorky. Pojednání je zde koncipováno přehledně. Výklad je nejprve zacílen na novelu občanského zákoníku, která má směřovat k zavedení možnosti uzavření manželství osobami stejného pohlaví. Čtenář je zde nejprve seznámen s průběhem legislativního procesu a jeho aktuálním stavem. Dostává se mu tak uvedení do celé problematiky v širších souvislostech – nejde jen o novelu občanského zákoníku, ale i o podstatné změny dalších předpisů. Z textu je patrné, že autorka legislativní proces detailně sleduje, včetně konkrétních jednání v rámci Poslanecké sněmovny. Přínosné jsou pak navazující výklady, kdy diplomantka ponejprv zmiňuje možná pozitiva chystané změny a následně pak provádí rozsáhlou kritickou reflexi této novely. Její výklad je zde originální. Vlastní argumentací se postupně vypořádává s jednotlivými důvody, o které

předkladatelé návrhu své požadavky opírají. Detailně se zaobírá zejména vlivem přijetí takové úpravy na poměry nezletilých dětí a na osvojení. Nevynechává však i možný vliv přijetí nové úpravy na proces určování rodičovství, asistované reprodukce, regulaci náhradního mateřství atp. Po tomto zevrubném rozboru seznamuje čtenáře s návrhem již zmiňované změny Listiny základních práv a svobod. Ta je jistým protikladem k uvedené novele občanského zákoníku, když jejím cílem je naopak zamezení přijetí úpravy manželství osob stejného pohlaví. I zde autorka přináší genezi úpravy a zhodnocení kladů a záporů takového řešení. Navazující partie je věnována komparaci s vybranými zahraničními úpravami. Zaměřena je jak na země, které možnost uzavření manželství osobami stejného pohlaví výslovně vylučují (např. Slovensko nebo Maďarsko), i na země, které naopak takové manželství výslovně umožňují (např. Francie). Přínosné je zejména vysvětlení odlišného legislativního vývoje v jednotlivých zemích a jeho zdůvodnění. Poslední souvislá část je zaměřena na zhodnocení možných jiných řešení, která by vedla k většímu srovnání institutů registrovaného partnerství a manželství, resp. postavení manželů a registrovaných partnerů.

Celé práce je doplněna rozsáhlými přílohami, které jsou věnovány dotazníkovému šetření. Autorka tento dotazník sama sestavila a podařilo se jí také obstarat více než reprezentativní vzorek respondentů. Následně výsledky zjištění velmi přehledně a propracovaně vyhodnotila. S výsledky šetření seznamuje čtenáře průběžně již v samotném textu práce a následně pak souvisle právě v rámci příloh.

Formální úroveň zpracování je na odpovídající úrovni. Autorka se dopouští naprostého minima formálních pochybení. Odevzdaný text je přehledně a konstantně strukturován a jasně rozdělen do kapitol příslušné úrovně. Autorka se vyjadřuje bez zaváhání odborným právním jazykem, rutinním způsobem používá příslušné právní terminologie.

Text je doplněn rozsáhlým poznámkovým aparátem, jakož i obsáhlým přehledem odborné literatury, který zahrnuje snad všechny dostupné tuzemské literární zdroje, jakož i řadu zdrojů zahraničních. Diplomantka cituje plně v intencích platné citační normy.

Lze tedy bez dalšího konstatovat, že odevzdaný text zcela naplňuje všechna základní kritéria kladená na závěrečnou práci v magisterském studijním oboru. V mnoha směrech přitom obvyklou úroveň diplomových prací překonává. Pochválit je třeba zejména vlastní originální přístup ke zpracování, široké zaujímání vlastních pohledů a náležitě vyargumentovaných závěrů. Vyzdvihnout je třeba i již zmíněné samostatné zpracování průzkumu, které je v diplomových pracích právního zaměření spíše výjimečné a v podobě předložené autorkou značně ojedinělé. Příkladná je i stylistika a práce s odbornými zdroji. Práci lze tak bez pochyb s **výborným** hodnocením **doporučit k obhajobě**.

Náměty k obhajobě:

Shrňte důvody (zejména ty právní), které podle Vás brání přijetí novely občanského zákoníku, kterou by mělo dojít k uzákonění manželství osob téhož pohlaví. Pokuste se sama nastínit, jakým způsobem by bylo možné vady této novely odstranit.

V Plzni dne 5. června 2020

JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.